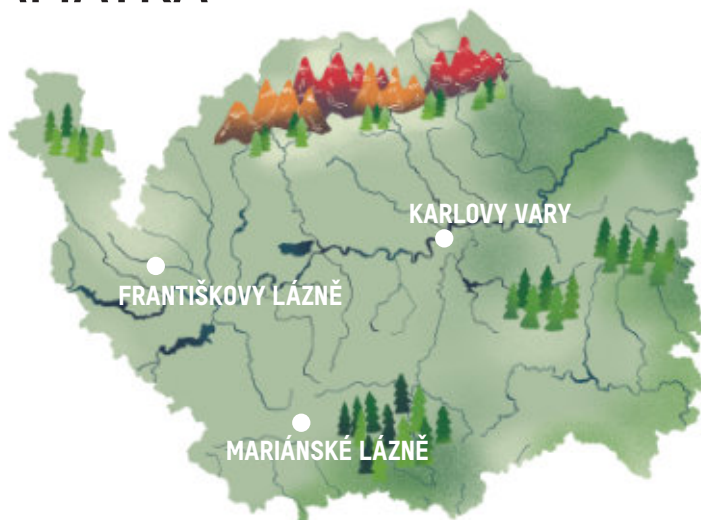

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ JSOU PAMÁTKA SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ

Od roku 2021 je lázeňské město Mariánské Lázně – zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO jako součást Slavných lázeňských měst Evropy. Jsou důležité podobně jako další slavné lázně v Itálii, Francii, Rakousku, Belgii, Německu a Velké Británii.

Seznam světového dědictví UNESCO je soupisem nejvýznamnějších kulturních a přírodních památek na světě. Zapsané památky jsou tak výjimečné, že je chce lidstvo společně chránit pro další generace.

Víš, co jsou Slavná lázeňská města Evropy?

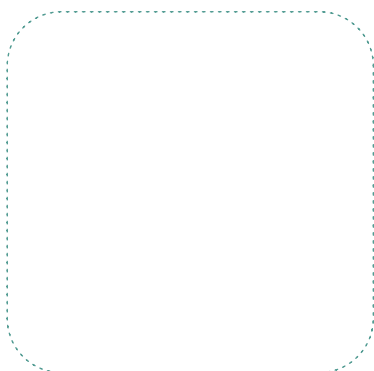
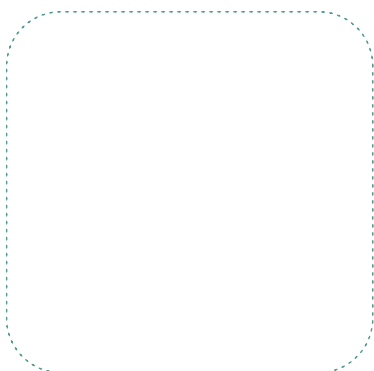
1. MĚSTO ZROZENÉ Z BAŽIN

„Víte, jak jsem se stala symbolem města? Ve středověku tu u pramene visela má podobizna a poutníci se u ní modlili za uzdravení. Ale možná je to kvůli tomu úžasnému ‚mariánskému plynu‘, který tu vyvěrá ze země! Z pustých bažin se tu stal lázeňský ráj!“

Ahoj, já jsem Marie – patronka města!

Patronka města si zaslouží památku!
Navrhni speciální suvenýr na její počest.

Až se budeš procházet městem, hledej stopy, podle kterých zjistíš, která verze vzniku názvu města je pravdivější. Podle obrázku Panny Marie u pramene, nebo podle „mariánského plynu“ vyvěrajícího ze země?

2. KRÁLOVSKÉ FIASKO, KTERÉ ZMĚNILO SVĚT

Už ve středověku věděli mniši z tepelského kláštera o léčivých pramenech v bažinatém údolí. Ale až v roce 1528 přišel královský příkaz!

Král Ferdinand I. Habsburský měl skvělý nápad: „Ty prameny musí obsahovat sůl! Pošlu tam své experty a budu bohatý!“

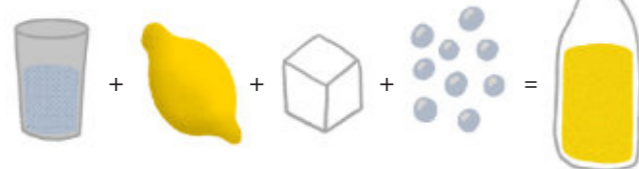
Experti zjistili, že voda obsahuje zvláštní sůl s projímavými účinky. Místo kuchyňské soli našli přírodní lékárnu!

ZÁZRAČNÁ SŮL

Ale kdo vlastně byl pan Glauber, podle kterého je sůl pojmenovaná?

Roku 1625 ve Vídni mladý samouk **Johann Rudolf Glauber** prováděl experimenty s kuchyňskou solí (chloridem sodným) a kyselinou sírovou. Při této reakci nechtěně **objevil** krystaly síranu sodného, které pojmenoval „**Sal mirabilis**“ – **zázračná sůl**. A skutečně zázračná byla, měla projímavé účinky bez bolestí, na rozdíl od brutálních projímadel té doby.

 Rozluštíš ji?
Chemická reakce:

Po Ferdinandově zkoumání se nic nedělo... až do roku 1812!

TÝM SNŮ

Opat Karel Kašpar Reitenberger z kláštera Teplá měl vizi, peníze, skvělý tým a chtěl vytvořit lázně, které by sloužily jako příklad pro výstavbu ostatním evropským lázeňským městům.

 Víš, co je projímadlo?

Sešel se tým snů a začal tvořit:

Zahradník Václav Skalník (zelený kouzelník z Vídně) proměnil bažiny v krásné parky – porazil stromy, odvodnil bažiny a vybudoval síť procházkových cest, sloužící k terénní léčbě.

Architekt Jiří Fischer byl stavební génius, pražský architekt klasicistního stylu inspirovaného antikou, vypracoval komplexní urbanistický plán Mariánských Lázní ve formě velkého centrálního parku a tří velkých teras, obklopený historickými budovami.

 Víš, co to je urbanismus?

Stavitel Anton Thurner byl realizátor snů, stavební mistr a koordinátor, a právě on přetavil architektonické plány v realitu.

Za pouhých 8 let se z nehostinného bažinatého údolí stalo jedno z nejrozsáhlejších a nejkrásnějších parkových měst střední Evropy!

 Víš, co to je terénní léčba a jak to asi vypadá?

 Co museli všechno udělat? Seřad' úkony od začátku do konce, jak šly po sobě, a očíslej.

- Postavit první lázeňské domy
- Odvodnit bažiny
- Vybudovat procházkové stezky
- Zachytit a ochránit prameny
- Vysadit tisíce stromů

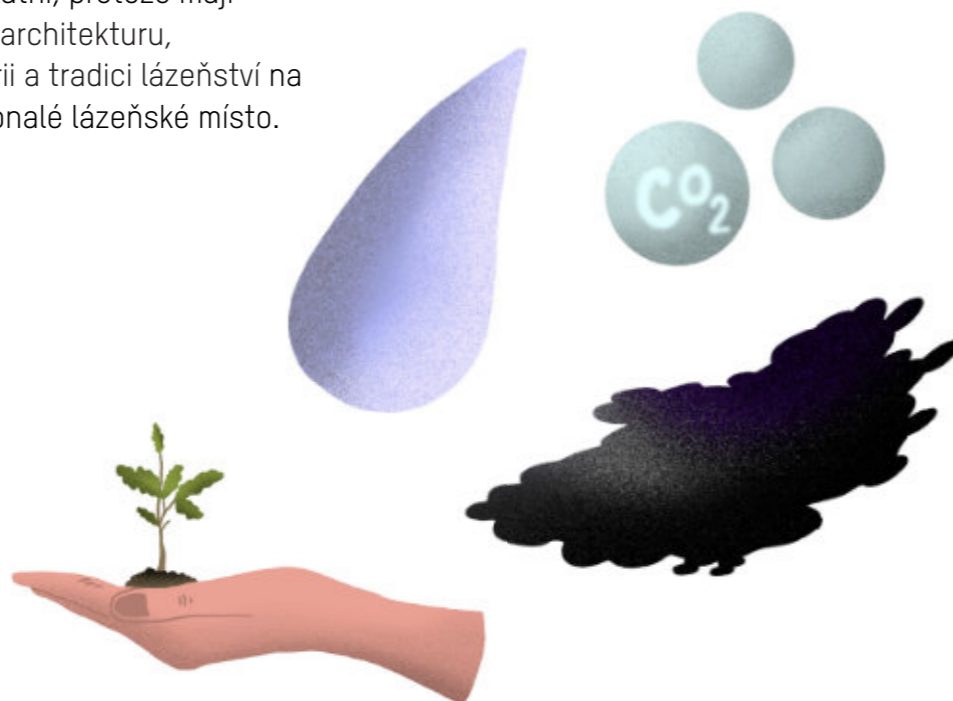
3. ČTYŘBOJ LÉČIVÝCH POKLADŮ

PROČ JSOU MARIÁNSKÉ LÁZNĚ ZAPSANÉ NA SEZNAMU SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO?

Mariánské Lázně jsou světově unikátní, protože mají léčivé minerální prameny, krásnou architekturu, jedinečnou přírodu, bohatou historii a tradici lázeňství na jednom místě! To činí z města dokonalé lázeňské místo.

Čtyři unikátní léčivé zdroje

- MINERÁLNÍ PRAMENY
- PŘÍRODNÍ OXID UHLIČITÝ (CO₂)
- RAŠELINA
- KLIMA

Víš, jaký unikátní léčivý poklad mají Mariánské Lázně?

1. Co se budovalo v parcích, aby hosté mohli chodit na procházky a užívat si terénní léčbu?
2. Je to neviditelný léčitel ze země, a víš jak se mu říká? Mariánský...
3. Jaké je jméno patronky města?
4. Jak se říká místu, kde se lidé v lázních léčí, a kde najdou vany na koupele, masáže, ale i pokoje a jídelny? Lázeňské...
5. Co vyvěrá v Mariánských Lázních ze země?

1.

2.

3.

4.

5.

MINERÁLNÍ PRAMENY

V okolí Mariánských Lázní vyvěrá přes **160 kyselek**, z toho **kolem 40 studených pramenů přímo ve městě**. Každý z nich má jedinečné složení, léčivé účinky a teplotu – některé se pijí, jiné se využívají ke koupelím anebo inhalacím.

Nejznámější jsou **Ferdinandův, Křížový a Rudolfův pramen**, ale lázeňské parky ukrývají i celou řadu dalších, které čekají na tvoje objevení.

Mariánské Lázně nejsou jen městem pramenů – jsou také městem **kolonád**. Tyto elegantní zastřešené promenády chrání lázeňské hosty před deštěm i sluncem a zároveň slouží jako **místa setkávání**, pitných kúr a kulturních zážitků. Každá kolonáda má svůj vlastní příběh a svůj **vlastní pramen**.

Hlavní kolonáda – železná kráska a symbol města

Kolonáda **Maxima Gorkého**, jak zní její oficiální název, je jedním z nejvýraznějších symbolů města. Tato **novobarokní stavba** je dlouhá 135 metrů a nese se na **ocelo-litinové konstrukci**. Navrhli ji **vídeňští architekti Miksch a Niedzielski**. Dnes propojuje **Křížový a Karolinin pramen** a denně mimo zimu zde zní hudba ze Zpívající fontány.

Uvnitř kolonády najdeš:

Nástropní fresky Člověk a vesmír od malíře **Josefa Vyletala**
Bronzové reliéfy od sochaře **Antonína Kuchaře**.

Víš co je to freska?

Vydej se na procházku mezi nimi, zjisti a napiš, co všechno se v nich odehrávalo!

.....

.....

.....

.....

Najdi v hlavní kolonádě a zapiš:

- Freska s planetou – jaká to je asi planeta?
.....
- Reliéf se zvířetem – co je to za zvíře?
.....
- Nejkrásnější sloup – jak vypadá? Popiš nebo nakresli.
.....
- Nápis s rokem stavby – víš, jaké to bylo století?
.....

Ferdinandův pramen – první a věčně užitečný

Tato **železnatá kyselka** byla prvním pramenem, kterého si lidé ve zdejších **pohraničních lesích** všimli.

Dnes se nachází v krásném parkovém areálu s **klasicistní kolonádou**. Tato elegantní **sloupová kolonáda** v antickém stylu s bílými sloupy a štítovým zakončením byla jednou z prvních staveb nových lázní a stala se vzorem pro další lázeňskou architekturu.

Křížový pramen – nejslavnější „slaná kyselka“

Ačkoliv není nejstarší, je **nejznámější**. V roce **1749** zde tepelský lékárník **Damián Schulz** vztyčil u Slaného pramene **dřevěný kříž**. Lidé mu začali říkat **Křížový pramen** – název, který přetrval dodnes. Brzy se proslavil po celé Evropě.

Jeho **výrazná slaná chuť** a specifické složení jej předurčují k léčbě **zažívacích potíží, žaludku a lázeňské detoxikaci**.

Rudolfův pramen – voda pro ledviny

Pramen byl původně známý jako **Luční**, protože vyvěral v lukách v **Úšovicích**. Později dostal jméno na počest **korunního prince Rudolfa** (1858–1889).

Díky vysokému obsahu **hydrogenuhličitanu vápenatého** a dalších minerálů je mimořádně vhodný pro **léčbu ledvin a močových cest**. Voda se zde nejen pije, ale **stáčí se i do lahví** jako schválený **přírodní léčivý zdroj**, který najdete v obchodech i lékárnách.

A co všechno mariánskolázeňské prameny léčí?
Spoj obrázky orgánů s jejich názvy.

- Zažívací potíže
- Nemoci ledvin a močových cest
- Nemoci dýchacích cest
- Problémy s klouby

NEVIDITELNÝ LÉČITEL ZE ZEMĚ

„Vyvěrám přímo ze země a jsem tak čistý, že mi říkají ‚zemský poklad‘! Vstřebávám se přímo kůží a dělám zázraky!“

Oxid uhličitý

V přírodě je prakticky **všudypřítomný**. Je ve vzduchu, který dýcháme, **potřebují** ho rostliny i živočichové. Samozřejmě nesmí chybět ani u všeho, co se odehrává v **lidském těle**. Vzniká také pod zemí při geologických procesech a na povrch se dostává buď sám puklinami v horninách, nebo spolu s minerální vodou.

„Já jsem mariánský plyn – 99,7% čistý CO₂!“

MOJE SUPERSCHOPNOSTI:

- » Snižuji krevní tlak
- » Pomáhám zmírnit otoky a bolest
- » Podporuji funkce ledvin, aby ti lépe čistily tělo od škodlivin
- » Mám schopnost zpomalit stárnutí pokožky, aby zůstala svěží a pružná

UNIKÁTNÍ PROCEDURY S CO₂

Plynové zábaly – zabalíme vás do jemné plynové „bubliny“ a necháme vás odpočívat.

Plynové injekce – plyn míří cíleně na bolavá místa, třeba kolena nebo záda.

Mariino plynové jezírko – sedíte v plynu až po pás a užíváte si relax. Naprostá rarita **v českém lázeňství!**

Nakresli, jak bych vypadal, kdybych byl bublinkový superhrdina...

Víš, kde jinde se setkáváme s oxidem uhličitým? Bublinkami?

ZE SRDCE PŘÍRODY

Říká se mi „**hnědé zlato Mariánek**“ – na první pohled vypadám jako obyčejné bahno z lesa, ale mám v sobě tisíce let přírody!

Rašelina

Vzniká velmi pomalu rozkladem rašeliníku a jiných rostlin ve vodě bez přístupu vzduchu. Každý centimetr růstu trvá **několik desítek let**. Používá se v Mariánských Lázních už přes 150 let, je velmi kvalitní a obsahuje přes 200 různých přírodních látek.

CO UMÍ moje rašelinné koupele a zábaly:

- » Držím teplo dlouho a pomalu ho uvolňuji
- » Zklidňuji bolestivé klouby a svaly
- » Pomáhám při revmatismu a artróze
- » Regeneruji pokožku a dělám ji hebkí

ČTVRTÝ LÉČIVÝ ZDROJ

Od roku **2023** jsou Mariánské Lázně oficiálně **klimatické lázně!** To znamená, že čistý vzduch pomáhá léčit dýchací cesty, srdce a nervový systém. Procházky v lázeňských parcích jsou tak důležitou součástí léčby!

4. PRŮKOPNÍCI LÁZEŇSKÉ MEDICÍNY

Mariánské Lázně nikdy nebyly jen obyčejným místem, kde se lidé koupali a pili vodu. Už od 19. století sem přijížděli **slavní lékaři**, kteří **zkoumali**, co přesně minerální **prameny** obsahují a jak mohou pomáhat při různých nemocech.

Jedním z prvních průkopníků již v 18. století byl doktor **Johann Josef Nehr**. Vzal si vodu z pramene, prozkoumal ji v laboratoři a zjistil, jaké minerály obsahuje. Pak sledoval, jak pomáhá lidem – třeba na žaludek, ledviny nebo chudokrevnost. Byl to právě on, kdo **založil** první mariánskolázeňský dům, a díky němu se začala lázeňská **léčba** řídit **podle přesných pravidel**.

Víš, jak se říká vědě, která zkoumá léčivé vody, lázně a jejich účinky? **Zakroužkuj, správnou odpověď.**

meteorologie

teologie

balneologie

geologie

DOKTOR, KAM SE PODÍVÁŠ

Další lékaři na něj navazovali. Doktor **Friedrich Struve** vymyslel pitnou kúru, což je plán, kolik vody, jak často a kdy během dne se má pít, aby opravdu pomáhala.

Doktor **Karel Josef Heidler** pečlivě testoval různé minerální prameny a zjistil, že jedny vody pomáhají proti zácpě, zatímco jiné, bohaté na železo, dodávají tělu sílu.

Doktor Samuel Basch byl opravdový vynálezce. Sestrojil jeden z prvních přístrojů na měření krevního tlaku!

První lázeňský dům se jmenoval „**Zlatý dům**“ a byl tak skromný, že si hosté museli přivést vlastní jídlo i postel. Zlatý dům nebyl ze zlata – byl prostě žlutý jako minerální voda z pramenů!

Napiš si, co pomáhá k léčení, a přidej to, co by pomohlo tobě?

PRO DUŠI I ZDRAVÍ

Doktor **Max Josef Oertel** byl lékař, který přišel na to, že **chůze v přírodě** s mírným stoupáním **pomáhá srdci**, plicemi celému tělu. Jeho metoda spočívá v tom, že pacient chodí po předem navržených trasách, kde se pravidelně pohybuje, zhluboka dýchá a odpočívá.

V Mariánských Lázních podle jeho nápadu vznikly desítky kilometrů vycházkových tras, které vedou parkem i lesem, stoupají i klesají a dodnes se využívají při léčbě.

Takže až se příště vydáš na procházku, věz, že děláš něco dobrého nejen pro duši, ale i pro své zdraví!

5. MĚSTO JAKO UMĚLECKÉ DÍLO

Mariánské Lázně nejsou jen město plné pramenů, ale také město krásných budov a **promyšleného plánování**. Už od počátku 19. století byly budovány jako lázeňské město podle přesného plánu – s velkým centrálním parkem, širokými terasami a elegantními kolonádami.

V Mariánských Lázních nenajdeš jen obyčejné domy – tady vyrostly **stavby**, které **obdivovala celá Evropa!**

ARCHITEKTURA NA OBDIV

KOLONÁDY

Dlouhé zastřešené chodby, které spojují prameny, lázeňské domy a parky

PERISTYLOVÝ CHRÁMEK

Malý „chrám“ se sloupy kolem dokola, který chrání léčivý pramen.

GLORIET

Krásný altánek, často kulatý, bez oken, jen se střechou a sloupy

LÁZEŇSKÝ DŮM

To je místo, kde se lidé léčí. Uvnitř najdeš vany na koupele, místnosti pro zábaly, ale třeba i krásné schodiště, zrcadla. Vše vypadá skoro jako v zámku!

ZPÍVAJÍCÍ FONTÁNA

Jedním z největších lákadel je Zpívající fontána, **hudební superhrdinka** města! Trysky vody tančí podle rytmu slavné hudby a ve večerních hodinách vše doplňují barevná světla. Je to jako **kouzelné vodní divadlo**, u kterého se zastaví každý návštěvník.

Navrhni program pro zpívající fontánu. Jakou hudbu by podle tebe fontána měla hrát? Napiš, jaké barvy by měla a jak by se voda pohybovala.

6. CELEBRITY MARIÁNSKÝCH LÁZNÍ

Sláva, elegance a géniové!

Mariánské Lázně se proslavily jako „**salon Evropy**“ – místo, kde se scházela aristokracie, umělci a vynálezci **z celého světa**. Králové sem jezdili odpočívat, skladatelé **hledali inspiraci** a spisovatelé pozorovali lázeňský život.

V roce 1904 se v Mariánkách potkalo najednou 5 korunovaných hlav!

KDYŽ BYLA KORUNA V MÓDĚ

Eduard VII., anglický král, byl absolutním rekordmanem královských návštěv v Mariánských Lázních – přijel sem celkem devětkrát! Král si oblíbil zdejší klid, nádherné parky a také... golf! V Mariánkách totiž vzniklo první golfové hřiště v českých zemích právě díky anglickým hostům.

František Josef I., rakouský císař, navštívil Mariánské Lázně několikrát. Přijížděl sem nejen kvůli léčbě, ale také kvůli důležitým diplomatickým jednáním. Císař byl známý svou přesností a disciplínou.

Král Eduard VII. se zasloužil o vznik speciálního golfového hřiště!

Císař František Josef I. vstával každý den ve čtyři ráno, a to i v lázních!

Představ si, že jsi novinář v roce 1905 a píšeš článek o tom, jak se v Mariánských Lázních potkali král Eduard VII., skladatel Chopin a vynálezce Edison. Co by si asi povídali při setkání u Křížového pramene? Co jim lázně nabízely?

KDYŽ TALENT POTŘEBOVAL INSPIRACI

Johann Wolfgang Goethe, slavný německý básník a vědec, navštívil lázně několikrát a byl **okouzlen** zdejší **přírodou i lázeňskou atmosférou**. Obdivoval nejen minerální prameny, ale hlavně krásné zahrady a výhledy na okolní lesy. Psal zde básně a studoval místní geologii – zajímalo ho, jak vznikají minerální prameny.

Frédéric Chopin, polský skladatel, přijel do lázní v roce 1836 léčit své slabé zdraví. Měl tuberkulózu a doufal, že mu zdejší vzduch a minerální vody pomohou.

Thomas Edison, americký vynálezce, který vynalezl žárovku, gramofon a další důležité věci. Edison byl workoholik – pořád něco vymýšlel a testoval. Dokonce i v lázních experimentoval! Zajímalo ho, jak elektřina působí na lidské tělo a jestli by se mohla používat k léčbě.

Edison testoval v lázních své elektrické přístroje na sobě!

„Jsem Chopin a nechal jsem si dovézt klavír až z Vídně.“

 Proč si myslíš, že se tolik slavných lidí cítilo v Mariánských Lázních dobře? Co jim lázně nabízely?

 Proč si myslíš, že je důležité chránit Mariánské Lázně jako Světové dědictví UNESCO?
